

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

MEDICINA LEGALĂ
CURRICULUM

FORMATOR:
Gheorghe Baciu
doctor habilitat în medicină,
profesor universitar

Chișinău – 2012

I. PRELIMINARII

Medicina legală reprezintă o disciplină care utilizează un complex de cunoștințe și metode medico-biologice de investigații pentru rezolvarea problemelor sociale în practica organelor de drept.

Expertiza medico-legală este un procedeu practic de folosire a cercetărilor și informațiilor obținute în cadrul cauzelor penale sau civile, principalul obiectiv fiind soluționarea problemelor de ordin medical cu prezentarea concluziilor obiective și științific argumentate întru stabilirea adevărului socio-juridic.

Curriculum-ul la disciplină va evidenția specificul activității, obiectele și metodele de cercetare, obiectivele și sarcinile serviciului medico-legal în raport cu principiile asistenței medicale acordate populației în instituțiile medico-sanitare publice, care la rândul lor presupun o activitate desfășurată în baza unui set specific de acte legislative, procedurale, normative și departamentale, care reglementează nemijlocit organizarea și efectuarea lucrărilor medico-legale.

Obiectivele cursului la Medicina legală asigură judecătorilor și procurorilor suficiente cunoștințe specifice pentru obținerea unei calificări profesionale mai înalte la cercetarea infracțiunilor comise împotriva sănătății, inviolabilității sexuale și vieții persoanei.

Curriculum-ul la Medicina legală este perfectat în conformitate cu nivelul științei contemporane, ținând cont de progresul disciplinelor conexe și prevederile actelor legislativ-normative care reglementează activitatea în ramură.

Prelegerile sînt orientate spre sistematizarea problemelor prioritare și integrative ale disciplinei, seminarele și orele practice – spre însușirea principalelor dexterități cu caracter aplicativ pentru judecători și procurori.

Studiile de caz sînt menite pentru stimularea gândirii situaționale a condițiilor nestandarde de apreciere a legăturii de cauzalitate dintre faptele antisociale și consecințele lor asupra victimelor.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să determine valoarea probatorie a medicinei legale și posibilitățile de investigare;
- să identifice principiile de organizare și bazele procedurale de efectuare a expertizei medico-legale în Republica Moldova;
- să deosebească tipurile principale ale leziunilor produse prin agenți mecanici, fizici, chimici;
- să distingă motivele examinării medico-legale pe persoane și criteriile de apreciere a gravității vătămărilor corporale;
- să definească categoriile și formele de moarte, să identifice modificările cadaverice precoce și tardive;
- să explice motivele de examinare medico-legală a cadavrelor și metodologia examinării locului faptei;
- să identifice tipurile de corpuri delictuale de origine biologică și problemele soluționate în cadrul expertizei medico-legale;
- să distingă specificul efectuării expertizelor medico-legale în comisie pe cazuri complicate și a deficiențelor în activitatea profesională a lucrătorilor medicali.

La nivel de aplicare:

- să interpreteze corect bazele procesuale ale expertizei medico-legale;
- să identifice leziunile corporale în funcție de caracterul agentului traumatic;
- să aplice adecvat motivele de examinare medico-legală a persoanelor vătămăte și a cadavrelor;
- să examineze la fața locului cadavrul și corpurile delictuale de origine biologică;
- să formuleze întrebări pentru soluționare adecvat obiectului de cercetare medico-legală și cazului investigat.

La nivel de integrare:

- să aprecieze valoarea medicinei legale în contextul disciplinelor medicale și juridice conexe;
- să coreleze concluziile medico-legale cu alte probe existente la caz;
- să interpreteze informațiile medico-legale obținute de pe pozițiile practicii judiciare.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Semestrul	Număr de ore planificate		Evaluare	Responsabil de disciplină
	Prelegeri	Seminare		
III	4	10	Colocviu diferențiat	Gh. Baci

IV. TEMATICA ȘI REPREZENTAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și reprezentarea orientativă a orelor de curs:

Nr./o	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Bazele procedurale și de organizare a expertizei medico-legale.	2
2.	Expertiza medico-legală a cazurilor de moarte violentă și a accidentelor cu multiple victime omenești (terorism, calamități etc.).	2
	Total	4

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor practice și la seminare:

Nr./o	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Leziunile mecanice produse prin obiecte contondente, ascuțite și arme de foc.	2
2.	Expertiza medico-legală a persoanelor agresate fizic și sexual.	2
3.	Cercetarea medico-legală a cadavrului la fața locului și procesul de identificare.	2
4.	Discuții pe caz și mostre tematice din muzeu.	2
5.	Expertiza medico-legală a corpurilor delict de origine biologică.	2
	Total	10

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

Obiectivele de referință	Conținuturi
<ul style="list-style-type: none"> - să definească principiile de organizare a serviciului medico-legal; - să identifice bazele legislative și procedurale a activității medico-legale; - să determine obiectele de cercetare și formele expertizelor medico-legale; - să enumere componentele obligatorii a ordonanței de efectuare a expertizei medico-legale; - să explice importanța pentru judecată a concluziilor medico-legale; - să evidențieze motivele de recuzare și de participare în ședința de judecată a experților; - să enumere cazurile de expertize medico-legale pe dosare penale și civile și în cazul asistenței medicale defectuoase. 	<p><i>Introducere în studiul Medicinii legale:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptul, principiile de organizare și bazele procedurale ale activității medico-legale; * Obiectele de cercetare și motivele de examinare.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească fenomenul morții, moartea aparentă, clinică și biologică; - să enumere formele, categoriile și genul morții în aspect medico-juridic; - să evidențieze modificările cadaverice precoce și tardive; - să stabilească diagnosticul morții a omului la fața locului; - să enumere sarcinile și etapele de cercetare a cadavrului la fața locului; - să caracterizeze specificul cercetării cadavrului în accidente rutiere și alte forme de moarte violentă; - să interpreteze tactica procurorului la cercetarea accidentelor cu multiple victime omenești, identificarea lor; - să formuleze specificul cercetării cadavrelor de prunci la fața locului; - să analizeze caracterul distrugerii cadavrului de către insecte și animale; - să argumenteze motivele și organizarea cercetării cadavrului exhumat; - să evidențieze formele petelor de sânge depistate la fața locului; - să formuleze cerințele față de ridicarea, ambalarea și expedierea corpurilor delictate la cercetări medico-legale; - să definească întrebările adresate spre rezolvarea expertizei a corpurilor delictate 	<p><i>Expertiza pe cadavre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * Criteriile de stabilire a morții și vechimea ei. * Principiile de cercetare a cadavrului la fața locului; * Specificul examinării corpurilor delictate de origine biologică de la fața locului;
<ul style="list-style-type: none"> - să enumere motivele expertizei medico-legale a persoanelor în viață; - să definească noțiunea de vătămare corporală; 	<p><i>Expertize pe persoane:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * Modalitatea examinării medico-legale a persoanelor în viață;

<ul style="list-style-type: none"> - să identifice criteriile și gradul de apreciere a gravității vătămarilor corporale; - să definească vătămarile corporale grave; - să definească vătămarile corporale de grad mediu și ușor; - să formuleze noțiunea de bătaie, chinuire și torturare; - să formuleze expertizele stărilor de sănătate, simulare, agravare și disimulare; - să analizeze expertizele filiației, motivele și formele de organizare; - să caracterizeze infracțiunile sexuale, cazurile de naștere recentă. 	<ul style="list-style-type: none"> * Vătămarile corporale, criteriile și gradul lor de gravitate; * Cercetările infracțiunilor cu caracter sexual, stările sexuale contestabile.
<ul style="list-style-type: none"> - să enumere factorii traumatizanți și mecanismele lor de acțiune; - să prezinte clasificarea factorilor traumatizanți; - să evidențieze tipurile leziunilor mecanice cu obiecte contondente; - să caracterizeze tipurile și caracterul plăgilor produse cu obiecte ascuțite; - să definească traumele produse prin cădere și precipitare; - să caracterizeze factorii traumatici ai împușcăturii prin armele de foc; - să formuleze problemele expertizei medico-legale în cazurile de împușcare; - să enumere distanțele împușcăturii în aspect medico-legal; - să specifice expertizele muniției și a dispozitivelor explozibile. 	<p>Expertiza leziunilor mecanice:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Noțiuni de traumă și factorii traumatizanți; * Particularitățile leziunilor produse cu obiecte contondente; * Specificul leziunilor produse cu obiecte ascuțite; * Leziunile balistice. * Criteriile de identificare a obiectelor vulnerante.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de traumatism prin transport; - să prezinte clasificarea mijloacelor de transport; - să enumere tipurile de traumatisme prin automobile; - să evidențieze mecanismul de producere a leziunilor auto; - să enumere formele de leziuni produse cu automașini; - să prezinte leziunile specifice și caracteristice pentru traumele prin automobile; - să analizeze valoarea cercetării îmbrăcămintei și încălțămintei ale victimei traumatismului auto; - să evidențieze tipurile și mecanismele traumelor produse de motociclete; - să formuleze principalele întrebări adresate pentru soluționarea expertizei medico-legale a traumelor rutiere; - să prezinte mecanismele de traumatizare prin tractoare cu roți; 	<p>Expertiza medico-legală a traumelor de transport:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Particularitățile cercetării traumatismelor prin mijloace de transport; * Mecanismul de producere și specificul lezional în traumatisme cu automașini, motociclete și tractoare cu roți; * Specificul traumatismelor feroviare și aeriene.

<ul style="list-style-type: none"> - să specifice mecanismele și caracterul lezional ale traumelor feroviare; - să formuleze sarcinile și specificul cercetării traumatismului aviatic. 	
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze noțiunea de asfixie; - să definească clasificarea asfixiilor mecanice; - să analizeze fenomenul spânzurării și specificul cercetării la fața locului; - să caracterizeze strangularea cu lațul și sugrumarea, particularitățile de cercetare; - să demonstreze specificul compresiei toraco-abdominale ca formă de asfixie mecanică; - să interpreteze diferența dintre înec, moartea în apă și retenția cadavrului în apă; - să enumere formele asfixiilor prin ocluzii ale căilor respiratorii; - să formuleze specificul anchetării cazurilor de moarte în spații închise și semiînchise ca patologie regională. 	<p>Expertiza asfixiilor mecanice:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Generalități ale stărilor de asfixie și mecanismului morții. * Asfixiile prin compresiunea gâtului și toracelui. * Asfixiile prin ocluzia căilor respiratorii. * Asfixii prin aer confinat.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de toxic și toxicitate; - să determine clasificarea intoxicațiilor în aspect juridic și medico-legal; - să formuleze specificul cercetării la fața locului în moarte prin intoxicație; - să stabilească specificul intoxicațiilor cu droguri și medicamente; - să explice specificul cercetării intoxicațiilor cu plante și ciuperci otrăvitoare; - să analizeze intoxicațiile alimentare în locurile publice; - să caracterizeze cercetările cazurilor de intoxicații acute cu pesticide. 	<p>Expertiza intoxicațiilor acute:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Noțiuni de toxicologie medico-legală și clasificarea toxicelor. * Specificul intoxicațiilor cu rezonanță socială. * Cercetarea la fața locului în cazurile de intoxicații.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească mecanismul dereglării sănătății prin acțiunea generală a temperaturii înalte asupra organismului uman (hipertermie); - să explice cauza morții în incendii, carbonizarea cadavrului; - să determine valoarea cercetării cenușii la suspiciunea de ardere criminală a cadavrului; - să caracterizeze factorii de risc al morții prin hipotermie (acțiunea generală al temperaturii scăzute); - să stabilească strategia examinării locului faptei în caz de electrocuțiune cu curent tehnic; - să expună efectele de manifestare a acțiunii curentului electric și fulgerației; - să definească noțiunea de barotraumă și condițiile în care se produc; - să enumere posibilitățile de acțiune excesivă a radiațiilor ionizante asupra omului. 	<p>Expertiza patologiilor produse prin agenți fizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Acțiunile temperaturilor înalte (hipertermia). * Acțiunile temperaturilor scăzute (hipotermia). * Electrocuția și fulgerația. * Barotrauma și radiația ionizantă.

VI. EVALUAREA DISCIPLINEI

Evaluarea curentă a cunoștințelor:

- lucrări situaționale de control pe mostre tematice de muzeu și rapoarte de expertize medico-legale; studiu de caz al examinării pe persoane și cadavre (după asistarea la autopsie în morgă).

Evaluarea sumativă:

- examen.

Mostră de evaluare

Subiectul 1: Expertiza medico-legală a persoanei în viață.

1.1. Enumărați criteriile de apreciere a gravității vătămării corporale.

Subiectul 2: Cercetarea la fața locului în caz de intoxicație.

2.1. Indicați în care cazuri la cercetarea locului faptei nu va exista pericol pentru intoxicație a membrilor echipei.

Subiectul 3: Electrotrauma.

3.1. Determinați în care cazuri de moarte prin electrocuție pe corpul victimei va lipsi „marca electrică”.

1.4. Studiu de caz

Cet. P., 34 ani, în ascensorul spitalului, unde se afla la tratament și preconizat spre externare, a fost înjunghiat de o persoană necunoscută. Din ascensor a ieșit de sine stătător cerînd ajutor și în scurt timp a căzut la podea sîngerînd. De urgență a fost transferat în secția de chirurgie și luat la operație. În timpul operației s-a constatat plagă penetrantă a cutiei toracice pe stînga cu lezarea cordului, plaga a fost suturată. După intervenția chirurgicală starea sănătății s-a ameliorat, pericol pentru viață nu exista. La a șasea zi pacientul a fost externat în stare satisfăcătoare pentru supravegherea medicului de familie la domiciliu, iar la 14-cea zi după eveniment a plecat la serviciu.

Medicul legist, analizînd documentele medicale a calificat leziunea la cet. P., drept vătămare corporală ușoară, în baza criteriului dereglării sănătății de scurtă durată.

Determinați corectitudinea aprecierii gradului de vătămare corporală.

Subiecte pentru evaluarea sumativă

1. Noțiunea de Medicină legală ca disciplină de studiu, organizarea serviciului.
2. Formele de expertiză medico-legală.
3. Obiectele de cercetare medico-legală.
4. Modul de organizare și efectuare a expertizelor.
5. Obligațiunile, drepturile și responsabilitatea expertului.
6. Recuzarea expertului.
7. Participarea medicului legist la interogatoriu.
8. Participarea medicului legist la reconstituirea locului faptei.
9. Participarea medicului legist la judecată.
10. Aprecierea concluziilor medico-legale de procuror și în ședința de judecată.
11. Documentația expertizei medico-legale.
12. Specificul efectuării expertizei medico-legale în cazurile asistenței medicale defectuoase.
13. Motivele expertizei medico-legale pe dosarele penale și civile.
14. Componentele obligatorii a ordonanței (solicitării) de efectuare a expertizei medico-legale.
15. Cercetarea cadavrului la fața locului, etapele de evaluare și sarcinile.
16. Motivele și organizarea cercetării cadavrului exhumat.

17. Specificul cercetării cadavrelor de nou-născuți (pruncuciderea).
18. Sarcinile medicului specialist care participă la examinarea cadavrului la locul depistării.
19. Caracterul macroscopic al formelor petelor de sânge depistate la fața locului.
20. Cerințele față de ridicarea, ambalarea și expedierea corpurilor delictate la cercetări medico-legale.
21. Întrebările care cer rezolvate în cadrul expertizei medico-legale a urmelor de sânge.
22. Specificul cercetării cadavrului la fața locului în caz de accidente rutiere (auto, tren).
23. Tactica procurorului la cercetarea accidentelor soldate cu multiple victime omenești (calamități naturale sau tehnogene, acte de terorism sau militare etc.).
24. Diagnosticul morții biologice a omului la fața locului; moartea aparentă și clinică.
25. Formele, categoriile și genurile morții în aspect medico-juridic.
26. Modificările cadaverice precoce, tardive și conservatoare.
27. Distrugerea cadavrelor de către insecte și animale.
28. Factorii traumatizanți, formele de acțiune și criteriile de identificare a obiectelor vulnerante.
29. Tipurile leziunilor mecanice cu obiecte contondente (excoriații, echimoze, plăgi, luxații, fracturi, etc.).
30. Tipurile și caracterul leziunilor produse cu obiecte ascuțite.
31. Caracterul lezional în accidente cu trafic rutier.
32. Leziuni produse prin cădere și precipitare.
33. Leziunile produse prin armele de foc, factorii traumatizanți ai împușcăturii.
34. Problemele expertizei medico-legale în împușcare.
35. Distanțele împușcăturii în aspect medico-legal și caracterul lezional.
36. Leziuni prin armele de vânătoare și rafale automate.
37. Expertiza muniției și dispozitivelor explozibile.
38. Asfixiile mecanice, clasificarea lor.
39. Spânzurarea, specificul cercetării la fața locului.
40. Strangularea cu lațul și sugrumarea, particularitățile de cercetare.
41. Înecul, moartea în apă și semnele de retenție a cadavrului în apă.
42. Asfixie prin compresie toraco-abdominală.
43. Specificul anchetării cazurilor de moarte în spații închise și semiînchise.
44. Specificul anchetării cazurilor de moarte în incendii, carbonizarea cadavrelor.
45. Specificul anchetării în caz de moarte prin electrocuție și fulgerație.
46. Substanțele toxice, clasificarea intoxicațiilor în aspect juridic și medico-legal.
47. Toxicomaniile, intoxicațiile cu medicamente și droguri.
48. Specificul examinării la fața locului în caz de moarte prin intoxicații.
49. Intoxicațiile cu pesticide, detergenți și metanol.
50. Intoxicațiile alimentare cu plante și ciuperci otrăvitoare.
51. Expertiza medico-legală a infracțiunilor sexuale. Avortul ilegal.
52. Motivele expertizei medico-legale a persoanelor în viață și problemele care necesită rezolvare.
53. Criteriile de apreciere a gradului de gravitate a vătămarilor corporale.
54. Vătămarile corporale grave.
55. Vătămarile corporale de grad mediu și ușor.
56. Noțiunile de bătaie, chinuire și torturare.
57. Expertiza stării de sănătate, simulare, disimulare, agravare și bolile artificiale.
58. Problemele legate de torturarea copilului.
59. Expertiza filiației, motivele și organizarea.

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Actele legislative și normative:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.144-145.
2. Legea ocrotirii sănătății, nr.411-8 din 31.05.1995 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.34/373.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova (Legea nr.1107-15.06.05.2002) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.82-86.
4. Codul penal al Republicii Moldova (Legea nr.985-15,18.04.2002) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129.
5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Legea nr.122-15,14.03.2003) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104-110.
6. Regulamentul Centrului de Medicină Legală pe lângă Ministerul Sănătății, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.6-8.
7. Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății nr.199 din 27 iunie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.170-172.
8. Aprecierea medico-legală a gravității vătămării corporale în traumele cranio-cerebrale (indicații metodice), aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății nr.157 din 30.05.2005. – Chișinău: CP Medicina, 2005.

Literatura recomandată:

1. Asărăstoae V., Grigoriu C., Scripcaru C. *Ghid practic de medicină legală*. – Iași.
2. Baci Gh. *Aspecte medico-legale de victimologie* // Materialele Conferinței anuale a USMF. – Chișinău, 1997.
3. Baci Gh. *Medicina Legală*. – Chișinău: Ruxanda, 1999.
4. Baci Gh. *Bazele legislative și procedurale ale activității serviciului medico-legal din Republica Moldova* // Revista INFO-MED, 2004, nr.2.
5. Baci Gh. *Sarcinile serviciului medico-legal în accidente cu numeroase victime omenești* // Materialele Conferinței a 2-a a medicilor legiști din Republica Moldova. – Chișinău, 2006.
6. Baci Gh. *Valoarea informațiilor cu caracter medico-legal în procesul de urmărire penală* // Avocatul poporului, 2007, nr.12.
7. Baci Gh. *Optimizarea procesului de studiu la disciplina medicina legală* // Curierul Medical, 2008, nr.1.
8. Baci Gh. *Expertiza medico-legală a cadavrului și persoanei*. – Chișinău: CEP Medicina, 2008.
9. Baci Gh., Balaban V. *Rolul social al medicinei legale și aportul ei la îndeplinirea actului de justiție* // Sănătatea publică, economie și management în medicină, 2007, nr.2.
10. Baci Gh., Pădure A. *Valorificarea cunoștințelor medico-legale în pregătirea profesională a medicilor* // Materialele Conferinței științifice dedicate jubileului de 190 ani de la fondarea SCR. – Chișinău, 2007.
11. Baci Gh., Pădure A., Șarpe V. *Traumatismele mecanice în aspect medico-legal*. – Chișinău: CEP Medicina, 2006.
12. Beliș Vl. *Îndreptar de practică medico-legală*. – București, 1990.
13. Beliș Vl. *Tratat de medicină legală*. – București, 1995, vol.I-II.
14. Dolea I., Doraș S., Baci Gh., Pădure A., Coșciug I., Răjicova S. *Expertiza judiciară în cauzele privind minorii*. – Chișinău: Ed. Combinatul Poligrafic, 2005.
15. Macelaru V. *Balistica judiciară*. – București, 1972.
16. Moraru I. *Medicina Legală*. – București, 1967.

17. Pădure A., Baciuc Gh., Cuvșinov I. *Calitatea documentației medico-legale-concepție importantă pentru organul de urmărire penală* // Materialele Conferinței a 2-a a medicilor legiști din Republica Moldova. – Chișinău, 2006.
18. Perju-Dumbravă D., Mărgineanu V. *Teorie și practică medico-legală*. – Cluj-Napoca, 1996.
19. Scripcaru Gh., Ciornea T., Ianovici N. *Medicina și drept*. – Iași: Junimea, 1979.
20. Scripcaru C., Ioan Beatrice. *Medicina Legală în justiție*. – Iași, 2001.
21. Tetercev V., Mateicic V., Pădure A. *Examinarea medico-legală a cadavrului la fața locului (material didactic)*. – Chișinău, 2004.
22. Ungurean S. *Medicina Legală*. – Chișinău, 1993.
23. Авдеев М.И. *Курс судебной медицины*. – Москва, 1959.
24. Акопов В.И. *Судебно-медицинская экспертиза повреждений тупыми предметами*. – Москва, 1978.
25. Бачу Г.С. *Сопrotивляемость и повреждения грудной клетки при ее компрессии*. – Кишинев, 1980.
26. Крюков В. *Судебная медицина*. – Москва, 1990.
27. Попов В.Л., Бабаханян П.В., Заславский Т.И. *Курс лекций по судебной медицине*. – Санкт-Петербург, 1999.
28. Пауков В.С., Живодеров Н.Н. *Судебная медицина и судебная психиатрия (для юрфаков)*. – Москва, 2000.
29. Скопин И.В. *Судебно-медицинское исследование повреждений рубящими предметами*. – Саратов, 1960.
30. Солохин А.А., Солохин Ю.А. *Руководство по судебно-медицинской экспертизе трупа*. – Москва, 1997.
31. Солохин А.А. *Судебно-медицинская экспертиза в случаях автомобильной травмы*. – Москва, 1968.
32. *Судебная медицина* (под ред. В.В. Томилина). – Москва, 1974.